

# Història antiga

## La visita a Ibèria d'Alexandre el Gran

Em trobava un dia en un grup de treball compost per estudiosos, tots universitaris, i sortí de sobte a la conversa el nom d'Alexandre el Gran. Durant una estona, la figura gegantina del jove fill de Filip, rei de Macedònia, constituí el tema preferit de tots els assistents. La seva vida curta (356-323 a.C.), en contrast amb les gestes importants que realitzà, era ponderada considerablement.

Alexandre el Gran prengué i destruï Tebes, s'apoderà dels països del Mediterrani oriental i dominà les extenses terres de l'Àsia que van fins al riu Indus i a tocar l'Hifàs. Tot l'imperi dels perses passà a les seves mans.

Sempre li somrigué la victòria i es mostrà arreu invencible. Si s'aturà, fou més aviat perquè les seves tropes es trobaven cansades de tants triomfs que no pas perquè ell hagués esgotat l'ambició de vèncer.

Aleshores, en aquest moment, mentre la història d'Alexandre envaïa completament l'ambient del grup d'amics estudiosos, se m'acudí de dir:

—I encara no havia acabat les seves conquestes, perquè Alexandre el Gran pensava venir a Ibèria.

Tots em miraren encuriós, i un d'ells em preguntà de seguida:

—La referència. Teniu la referència? Qui diu que Alexandre pensà venir a Ibèria?

Jo havia pronunciat aquelles paraules sense comptar amb el gran interès que despertarien. La visita d'Alexandre a Ibèria era un record que guardava d'antigues lectures dels clàssics, i en aquella ocasió no podia precisar amb exactitud l'autor. Dos o tres noms se m'aparegueren immediatament, però per tal de no caure en

un error vaig preferir de dir que ja cercaria la nota entre els meus papers.

En arribar a casa vaig obrir les carpetes plenes de transcripcions, d'anotacions i de referències sobre els llibres de l'Antiguitat i vaig trobar, naturalment, el lloc d'on havia tret aquella idea. I vaig trobar també d'altres dades interessants.

L'autor era Quint Curci i el seu llibre, la *Vida d'Alexandre*. Per cert que el seu traductor al francès, M. de Vaugelas, comença el pròleg amb aquestes paraules: «Alfons V, rei d'Aragó (IV de Catalunya), caigué malalt a Capua i Antoni de Palerm, aquest erudit apassionat que donà una de les seves propietats a canvi d'un exemplar de Titus-Livi, li llegí la *Vida d'Alexandre*, de Quint Curci. Ho féu només per a distreure'l, però el guarí, segons sembla. Encantat de la lectura, el rei exclamà: "Prou Avicena i prou metges! Visca Quint Curci, el meu salvador!" Aquesta és la primera menció autèntica que ha estat feta d'aquest historiador. Era a mitjan segle XV. Per altra part no sabem res de Quint Curci, ni de l'època que visqué. Fins i tot el seu nom sembla ésser debatut».

L'obra d'aquest autor ens ha arribat mutilada, perquè s'han perdut els dos primers llibres, la fi del cinquè, el començament del sisè i una part del desè.

Diu Quint Curci que Alexandre era ros, amb el nas aquilí i, els ulls, l'esquerre era blau i negre el dret. Tenia la pell blanca, menys les galtes i el pit que eren roigs. Era àgil, es perfumava per no fer cap mala olor, ni la boca ni el cos, i no pogué corregir-se mai del vici de caminar de pressa. El coll li tirava cap al costat esquerre. Però tots els historiadors estan d'acord a presentar-lo bell, lleuger, intel·ligent i model de prínceps.

En el llibre III, cap. I, l'autor llatí ens

explica com desféu el nus gordià. Diu que Gòrdius, pare del rei Mides de Frígia, la capital de la qual era Gordió, havia deixat en morir un carro ordinari, sense res de remarcable. Però en el jou hi havia un lligam tan ben fet, amb un encreuament magnífic de corretges, que no es veia ni un cap enlloc. L'oracle deia que aquell qui desfaria el nus dominaria l'Àsia. Alexandre s'hi presentà davant de molta gent i, després d'uns esforços inútils, li donà un cop d'espasa i el tallà, tot dient: «Tant se val la manera de desfer-lo».

També trobem que el mar Roig no pren el nom pel color de les seves aigües, «com alguns creuen, sinó a causa del rei Eritra». (Llibre X, cap. I. *Erythra*, en grec, és roig.)

Alexandre morí a Babilònia, en un festí de Mèdius, emmetzinat amb el vi, metzina preparada per Antipàter, governador de Macedònia, i que havia donat al seu fill Casandre, secretament, per a fer-la passar a Mèdius i als seus germans Filip i Joles, els quals acostumaven de servir a taula.

Els perses anomenaven Alexandre «el més just i el més suau mestre que mai els manà», i els macedònics «el príncep millor i més valent de la terra». (Llibre X, capítol V.)

Fou transportat en un tron d'or fins a Alexandria, Antipàter s'emparà de Macedònia i de Grècia, i els seus fills, en succeir-lo, exterminaren tota la raça d'Alexandre. El seu imperi fou desfet per les guerres civils mogudes per les apetències personals.

Juli Cèsar visità el fèretre, i August hi posà una corona d'or i el cobrí de flors. L'emperador Sever aplegà molts llibres

misteriosos dels temples i els tancà a la tomba d'Alexandre. «A partir d'aquesta època (diu el traductor), no se sap l'esdevingut amb la tomba d'Alexandre. Sant Joan Crisòstom en parla com d'un objecte ignorat de tothom, és a dir, com no existent ja a la fi del segle quart.»

\* \* \*

I la referència del seu projecte de vinguda a Ibèria? És aquesta, tretxa del llibre X, cap. I:

«Aquest esperit, amuntegant designis damunt designis, havia resolt, després de domtar tota la regió marítima de l'Orient, de passar de Síria a l'Àfrica, per fer abaijar l'orgull de Cartage, a la qual no veia amb bons ulls, i d'allí, travessant els deserts de Numídia, prendre el camí de Gades, on la fama publicava que hi havia les Columnes d'Hèrcules; a continuació, anar a Hispània, que els grecs anomenen Ibèria, del nom del riu Iber, i franquejar, per fi, els Alps i arrasar tota la costa d'Itàlia, des d'on no tindria sinó un petit trajecte per a retornar a l'Èpireu.»

I ara només ens resta dues observacions a fer:

I. Si la tomba d'Alexandre el Gran no hagués estat feta d'or, sinó de marbre o de pedra senzilla, potser no s'hauria perdut tan aviat a la ciutat d'Alexandria, que ell va fundar.

II. El seu projecte de venir a Ibèria per saltar els Alps cap a Itàlia, fou el mateix camí, exactament, que seguí Aníbal, l'altre gegant de l'Antiguitat, un segle més tard.

**J. B. Xuriguera**